

Bokanmeldelse

Ingjerd Hoëm

Languages of Governance in Conflict. Negotiating Democracy in Tokelau

ISBN-10 9027202966, ISBN-13 978-9027202963

Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company 2015

Jennifer Hays

Jennifer Hays er førsteamanuensis i sosialantropologi ved UiT, Norges arktiske universitet. Hennes fokus ligger på forholdet mellom urfolksminoriteter, staten, og globale aktører, spesielt i det sørlige Afrika. Hun har utgitt en bok og flere artikler som fokuserer på utdanning som et område hvor ujevne maktrelasjoner både forsterkes og utfordres, og på rollen som bruken av språk har i disse prosessene.

The underlying concern here is to show how fundamentally different ways of ordering and being in the world interact, build on each other, but also how such cross cultural interaction may transform and even eliminate vital aspects of local social life. (xvi)

Tittelen på Ingjerd Hoëm sin siste bok inneholder en tilsiktet dobbeltbetydning. *Languages of governance in conflict* refererer både til de spesifikke måtene som språk brukes på i en konflikt-situasjon, og til ideen om at språkene selv er i konflikt. Ved bruk av teoretiske begreper som *language games* og *intertextuality*, setter Hoëm språket i sentrum for en analyse av en lokal konflikt som utvikles over tid i et atoll-samfunn i Stillehavet. Med fokus på mønstre i språkbruk og sosial praksis demonstrerer hun hvordan *languages of governance* brukt av lokale ledere (Tokelau) og av en nasjonal regjering (New Zealand) «define and engage with the world in systematically different ways, as exemplified by their contrasting conceptions of conflict,» og hun hevder at disse *languages of governance* knyttet til ledelse «are at cross-purposes» (xvi).

Hoëm har gjort feltarbeid i Tokelau – som består av tre korallatoller i Stillehavet – siden 1986. I over 30 år har hun fulgt prosesser innenfor konflikthåndtering, mens dette lille øysamfunnet har blitt stadig mer integrert i transnasjonale nettverk, og hun har observert de parallelle prosessene i overgangen fra muntlig til skriftlig modi i kommunikasjon, og fra slektsbaserte til statsbaserte former for styresett – og de spenningene som oppstår med disse skiftene. Dette langsiktige perspektivet har gjort det mulig for Hoëm å være vitne til politiske, sosiale og språklige prosesser knyttet til spørsmålet om selvbestemmelse for

Tokelau, som hun refererer til både som en «emerging nation state» og som en «so-called non-self-governing territory of New Zealand» – og nettopp spørsmål rundt denne statusen er en rød tråd gjennom hele boken. Hennes detaljerte observasjoner av lokale konflikt-håndteringsstrategier, og de kulturelle og språklige systemene de inngår i, åpner for innsyn i de dype forskjellene mellom de lokale og de offentlige institusjonene, som er pålagt som en del av New Zealands administrasjon av øyene. Hoëm utforsker de to styringssystemene som kommunikative praksiser: «in principle qualitatively different; in practice entangled and co-existing, but with interesting gaps in the communicative rationale and comprehension between their practitioners.» (6)

Hoëm sin analyse er basert på Wittgensteins begrep om «språkspill» og Goffmans begrep «kommunikative rammer,» som begge forstår språkbruk som *situated practice* med regler som må følges. Hva skjer når forskjellige språkspill med motstridende «regler» blir «spilt» på samme tid? Hvordan blir disse parallelle prosesser oversatt, kombinert, og til slutt endret som et resultat av interaksjonen mellom dem? Som hun beskriver i første kapittel, er dette arbeidet et forsøk på å oversette disse prosessene, «through which old and new, foreign and indigenous merge» (10). Hun identifiserer denne formen for *merging* som et karakteristisk eksempel på *intertextuality*, der tekster – inkludert både skriftlige tekster, muntlig diskurs og sanger – ikke springer ut av et vakuum, men alltid er satt sammen av andre tekster. Betegnelsen (og begrepet) *intertextuality* kan virke avskrekkende for de som ikke er kjent med den tilnærmingen, men Hoëm presenterer sitt arbeid i et tilgjengelig og rikt språk, og oppsummerer boken som en utforskning av «a complex set of encounters and a reverberating pattern that evolves over a period of time.» (11)

Hoëm beskriver kultur i Tokelau som et konstant samspill mellom to former av sosialitet. Den som er basert på slektsgrupper (*kaiga*) er organisert ut fra kjønn, fundamentalt forankret i forholdet mellom bror og søster og styrt av strengt definerte kjønnsroller, og kjennetegnes ved et klart kjønn flyt av informasjon. En annen form for sosial organisering er kjønnsnøytrale «village moieties», som danner «sides» eller *itu*; og den kulturelle prosessen *faitu*, eller «making sides,» er en grunnleggende kulturell mekanisme som gjør det mulig å uttrykke konflikt på ikke-truende måter. Disse formene for sosial organisering er begge sentrale for ledelse – og kommunikativ praksis – i Tokelau. Gjennom detaljerte beskrivelser av lokale case illustrerer Hoëm de kommunikative praksisene som er knyttet til begge disse formene for sosialitet.

Etter å ha etablert dette som et grunnlag for forståelse, går hun videre for å vise hvordan disse formene for sosialitet og de konflikthåndteringsstrategiene som er forbundet med dem, er kvalitativt forskjellige fra de nye juridiske institusjonene pålagt av New Zealands regjering. Kløften mellom disse, og spenningene dette fører til, er effektivt illustrert gjennom data og analyser som spenner fra etnografiske beskrivelser av hendelser til fine språklige analyser av grammatiske markører for (årsaks)ansvar og semantisk analyse av begreper oversatt fra tokelauisk til engelsk og vice versa. Lokale begreper og praksiser som er viktige for å unngå eller håndtere konflikter, betraktes ofte som upassende i formelle diskurser og/eller ignoreres av New Zealands myndigheter, av offentlige tjenestemenn og av konsulenter. I ett eksempel som beskriver en svært symbolsk sang, komponert av Administrative Officer som svar på en negativ rapport fra en journalist, viser Hoëm at «politically significant matters, teasing messages and knowledge of great value are all most commonly

communicated through song» (66). I et annet eksempel, beskriver hun termen *alofa*, som er et sentralt begrep i tokelauisk kultur og refererer til «a distinct form of sociality and economy... based on cooperation, generosity and compassion» (71). Feilaktig oversatt til engelsk som «love» ble begrepet ansett som upassende å ha med i innledningen til Tokelaus grunnlov. En detaljert analyse av oversettelser av engelske ord som «growth» (for eksempel økonomisk), «transparency» og «accountability» fremhever effektivt at her er det snakk om «unequal scale and powers of the two language games» (104).

Det er denne ulikheten, de politiske konsekvensene og implikasjonene dette har for Tokelaus politiske status Hoëm kommer tilbake til på slutten av boken. I siste kapittel (som ikke kalles en konklusjon; se nedenfor) beskriver Hoëm en «notable phenomenon that demands explanation», og viser til gjentatte besøk av myndighetspersoner fra New Zealand og FN til atollene for å diskutere deres politiske status.

Tokelau's representatives consistently respond that they do not wish for their status to change, and that they would prefer to «remain with New Zealand.» Yet despite this response, considerable time and effort has been put into creating the administrative and political infrastructure deemed necessary for Tokelau to reach a status that would allow for «an act of self-determination.»

Hvorfor er spørsmålet om selvbestemmelse så problematisk? Hoëm forbinder dette med endringer i «languages of governance» som hun så omhyggelig har beskrevet gjennom hele boken. Hun beskriver den markerte økningen i skriftlige tekster – spesielt på engelsk – som former for politisk kommunikasjon som tjener til å undergrave de eldstes posisjon, som «experts in the oral mode but not so fluent in English» eller i gjeldende terminologi om «foreign affairs and state administration» (121). Dette skaper også en avhengighet hos de eldste av yngre utdannede rådgivere, som tradisjonelt ville hatt lav status lokalt. Dette statusskiftet – som Hoëm noterer er vanlig over hele verden når lokalsamfunn skifter fra muntlig til skriftlig kultur – undergraver tradisjonelle autoritetsmønstre og destabiliserer lokale ledelsesstrukturer. Hun beskriver disse «systemic differences between judicial system of international law and forms of conflict management associated with Tokelauan village rules» (122), som skaper lokal uenighet om hva som er den beste måten å håndtere konflikter på og gjør at det blir stadig vanskeligere å finne løsninger.

En kritisk kommentar til boken fra min side er at den mangler kart eller bilder som kan hjelpe oss å visualisere og posisjonere de øyene som her diskuteres. Spesielt gitt de slående geografiske omstendighetene som korallatoller og deres relative isolasjon i Stillehavet, hadde jeg lyst til å visualisere disse stedene mens jeg leste. Det er også overraskende at den skjøre økologiske balansen i disse lavtliggende atollene – og særlig trusselen om et stigende havnivå – aldri blir nevnt i boken. Hun påpeker at

in the atoll societies, any scarcity of a vital resource ... is commonly interpreted as being caused by somebody having acted in an anti-social fashion. To remedy the situation and bring about a state of abundance, the misdemeanor must be discovered and publicly redressed (48).

Hun gir eksempel på vann som en slik ressurs, og jeg lurte på hvordan dette spilles ut under aktuelle miljøbetingelser, med en vannforsyning som stadig er truet. Riktignok er hennes

argumentasjon om språk og styresett ikke avhengig av miljøforhold, og hennes argumenter undergraves ikke av fraværet av en slik diskusjon. Likevel virker dette som et så sentralt og problematisk trekk ved lokalsamfunnet at det ville ha vært verdt å inkludere i beskrivelsen av øyene.

Noen steder kunne manuskriptet vært organisert på en måte som bedre fremhevet de politiske utfordringene knyttet til endringene hun beskriver. Det er heller ikke klart hvorfor det siste kapitlet kalles «postscript» – noe som tyder på at innholdet her forsøksvis er lagt til på slutten av et ellers komplett manuskript – snarere enn som en konklusjon, som det faktisk er. Noen av punktene her kunne godt ha kommet frem tidligere i boken, og ville dermed ha bidratt til å syntetisere og forsterke Hoëms viktigste argumenter gjennom boken. Hennes liste over seks måter endringer i lederstruktur har endret offentlig deltakelse i beslutningsprosesser gir innsikt, og ville ha vært nyttig å få tilgang til tidligere. Den svært innsiktsfulle diskusjon i dette kapitlet under overskriften «Language games: ethnicity versus intertextuality» fungerer som en sterk avslutning på boka, og kunne gjerne ha blitt presentert som sådan.

I det aller siste avsnittet kobler Hoëm dette til globale prosesser av akselerert sosial endring. Hun gjør det til et svært viktig poeng at disse prosessene verken er uunngåelige eller ensrettede, men at dette er styringsformer som er «entangled with the socio-material conditions expressive of ways of life ... language games are life worlds» (132). Hoëm presenterer disse livsverdener som levende og robuste, men også som svært sårbare for globale økonomiske og politiske krefter som ikke anerkjenner lokale verdier – eller på hvilken måte de er verdifulle. Slik blir denne boken et ekstremt verdifullt bidrag til vår forståelse både av det lokale Tokelau-samfunnet og av disse globale prosessene.